

اسم الله الرحمن الرحيم

اکوتوریسم و ژئوتوریسم در ایران

توریسم صنعتی درآمدزا و با صرفه اقتصادی بسیار مناسب است که امروزه، با ایجاد تبادلات فرهنگی و اجتماعی میان ملل مختلف و به علت فقدان آلودگی‌های زیست محیطی درخور توجه بسیار است. جاذبه‌های طبیعی هر کشور نقش بسزایی در جذب گردشگر دارند

اکوتوریسم و ژئوتوریسم، دو شاخه مهم گردشگری هستند. این دو، نقش مهمی در توسعه پایدار دارند. ایران با داشتن جاذبه‌های طبیعی فراوان، ظرفیت بالایی در این زمینه دارد.

اکوتوریسم مرکب است از دو جزء **Eco** و **Tourism**، پیشوند **Eco** که برگرفته از ریشه‌ای یونانی است به معنی آمیزه‌ای از مفاهیم محیط‌زیست و زیستگاه است. این مفاهیم بیش از هر چیز طبیعت را تداعی می‌کنند. در فارسی کلمه بوم (خانه) را معادل **Eco** قرار داده‌اند. جزء دوم کلمه **Tourism** است که در فارسی برای آن معادل گردشگری را برگزیده‌اند.

اکوتوریسم چیست؟

تعریف	1	سفر مسئولانه به مناطق طبیعی است. هدف آن حفظ محیط زیست و رفاه مردم محلی است.
اهداف	2	ایجاد آگاهی، ارائه تجربیات مثبت و ایجاد منافع مالی برای مردم محلی.
اصول	3	به حداقل رساندن اثرات منفی و احترام به محیط زیست و فرهنگ.

ژئوتوریسم چیست؟

شاخه‌ای از اکوتوریسم است که در آن، بازدیدکننده به دنبال مشاهده جاذبه‌های ژئومورفولوژیکی، یافته‌های دیرینه انسان‌شناسی، غارها، جذابیت‌های معدنی و ... است. ژئوتوریسم رهیافت جدیدی در ابقای میراث‌های زمین‌شناسی، طبیعی و اکولوژیک است که با افزایش علاقه عمومی به حفاظت از پدیده‌های محیطی، زمینه پیشرفت توسعه این مناطق را فراهم و خود را با دیگر بخش‌های توریسم پایدار ادغام می‌کند.

هدف

ابقای میراث‌های زمین‌شناسی و ادغام با توریسم پایدار.

تعریف

بازدید از جاذبه‌های ژئومورفولوژیکی و یافته‌های دیرینه شناسی.

تفاوت اکوتوریسم و طبیعت گردی

اکوتوریسم

مسئولیت بیشتر در حفظ اکوسیستم و کاهش اثرات مخرب.

طبیعت گردی

سفر به مناطق طبیعی و حفاظت از آنها.

اکوتوریسم در ایران:

- اهمیت توسعه اکوتوریسم و توجه جامعه بین‌الملل به اهداف و اصول آن، باعث شده تا بسیاری از پژوهشگران، اکوتوریسم را به‌عنوان یکی از مطلوب‌ترین گونه‌های گردشگری معرفی کنند که سریع‌ترین رشد را در میان انواع مختلف گردشگری تجربه کرده است.
 - از نظر متخصصان این حوزه، توسعه این نوع از گردشگری در جهان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه مانند ایران، یک مزیت رقابتی برای آن کشورها خواهد بود؛ چرا که توسعه اکوتوریسم با مزیت‌هایی هم‌چون رشد اقتصادی، حفاظت از ارزش‌های فرهنگی و منابع طبیعی، مشارکت جامعه محلی و اشتغال‌زایی همراه است. امروزه اکوتوریسم در ایران با بیابان‌گردی و کویرنوردی، کوهنوردی، غارنوردی، دوچرخه‌سواری در طبیعت، تماشای ستارگان و پرندنگری رواج دارد.
- گردشگری در بیشتر کشورها به عنوان یکی از عوامل اصلی ایجاداشتغال کاهش نرخ بیکاری افزایش درآمدارزی و بهبودتراز پرداختها مورد توجه است درآمدحاصل ازاکوتوریسم و ژئوتوریسم بررشد و توسعه ی اقتصادی ملی و جوامع محلی اثر گذاشته موجب حفاظت محل و تکریم فرهنگهای گوناگون و حقوق بشر میگردد این دوزیرشاخه گردشگری می تواند در گستره جهانی شدن با ایجاد رابطه ای پویا و خلاق بین طبیعت و فرهنگ یک منطقه باگردشگران جریانهای جدیدی را در آینده برای توریسم جهانی صلح و توسعه پایدار فراهم نماید امروزه کشورها به توانهای اکوتوریستی و ژئوتوریسمی خود توجه ویژه ای دارند باتوجه به اینکه ایران دارای قابلیت های مهمی در این زمینه است شناخت و برنامه ریزی در جهت استفاده بهینه از این توانها ضروری است .

اقلیم های ایران

معتدل و مرطوب

بارش فراوان، تابستان معتدل و رطوبت بالا.

1

گرم و خشک

بارندگی کم، زمستان سرد و تابستان بسیار گرم.

2

گرم و مرطوب

تابستان بسیار گرم و مرطوب و زمستان معتدل.

3

گیاه گل گاو زبان

تیره گل گاو زبان (Boraginaceae) دارای حدود ۲۰۰۰ گونه گیاهی است که در ۱۰۰ جنس قرار داده

شده‌اند. این گیاه با نام علمی *Echium amoenum* در مناطق کوهستانی و تا ارتفاع ۲۵۰۰ متر از سطح دریا

رویش دارد. حاوی ترکیبات زیست فعالی است که دارای اثرات سلامتی بخش ضد اکسیدانی، ضدباکتریایی،

ضدویروسی، ضددیابتی، ضدالتهابی، مسکنی و تنظیم کننده سیستم ایمنی می باشد.

و در طب سنتی ایران به عنوان مدر، مسکن، معرق و کاهنده فشار خون به کار می‌رود. این گیاه بومی اروپا،

آفریقای شمالی و آسیای صغیر بوده و در نواحی مدیترانه ای به عنوان گیاه مرتعی شناخته می‌شود. گل گاو زبان

ایرانی، گیاهی یک ساله، علفی و کرکدار است که ارتفاع آن از ۷۰ تا ۱۰۰ سانتی متر متغیر بوده و ساقه‌های آن

مستقیم و اغلب منشعب، توخالی و پوشیده از تارهای خشن است.

پوشش گیاهی مناطق معتدل و مرطوب

عروسک پشت پرده

دارای خواص تب بر و ضد درد.

گل گاو زبان

دارای خواص ضد التهابی و آرامش بخش.

این جنس ۷۵ تا ۹۰ گونه از گیاهان گلدار را در تیره (Solanaceae) شامل می باشد.

عروسک پشت پرده (Physalis alkekengi) گیاهی علفی , چند ساله دارای ریشه افشان و سطحی میباشد. ساقه آن راست توخالی با مقطع بیضوی و تخم مرغی شکل است که برگهای قلبی تا بیضوی شکل , کرکدار و با حاشیه های صاف و موجدار به صورت متناوب روی آن قرار میگیرند. برای این گیاه خواص متعددی نظیر تب بر, ضد التهاب, ضد درد, ضد باکتری و ضد ویروس گزارش شده است. این گیاه به فانوس چینی معروف بوده و به طور عمومی در کشورهای چین , ژاپن , کره و برخی کشورهای اروپایی کشت میشود.

نوع جنگل در مناطق شمال ایران:

جنگل های فوق ۱۵۰ گیاه بومی درختی و بوته ای شمشاد و انجیلی را شامل میشود

جنگل های هیرکانی یا جنگل های مختلط کاسپینی-هیرکانی

پوشش گیاهی جنگلی پهن برگ خزان دار معتدله است

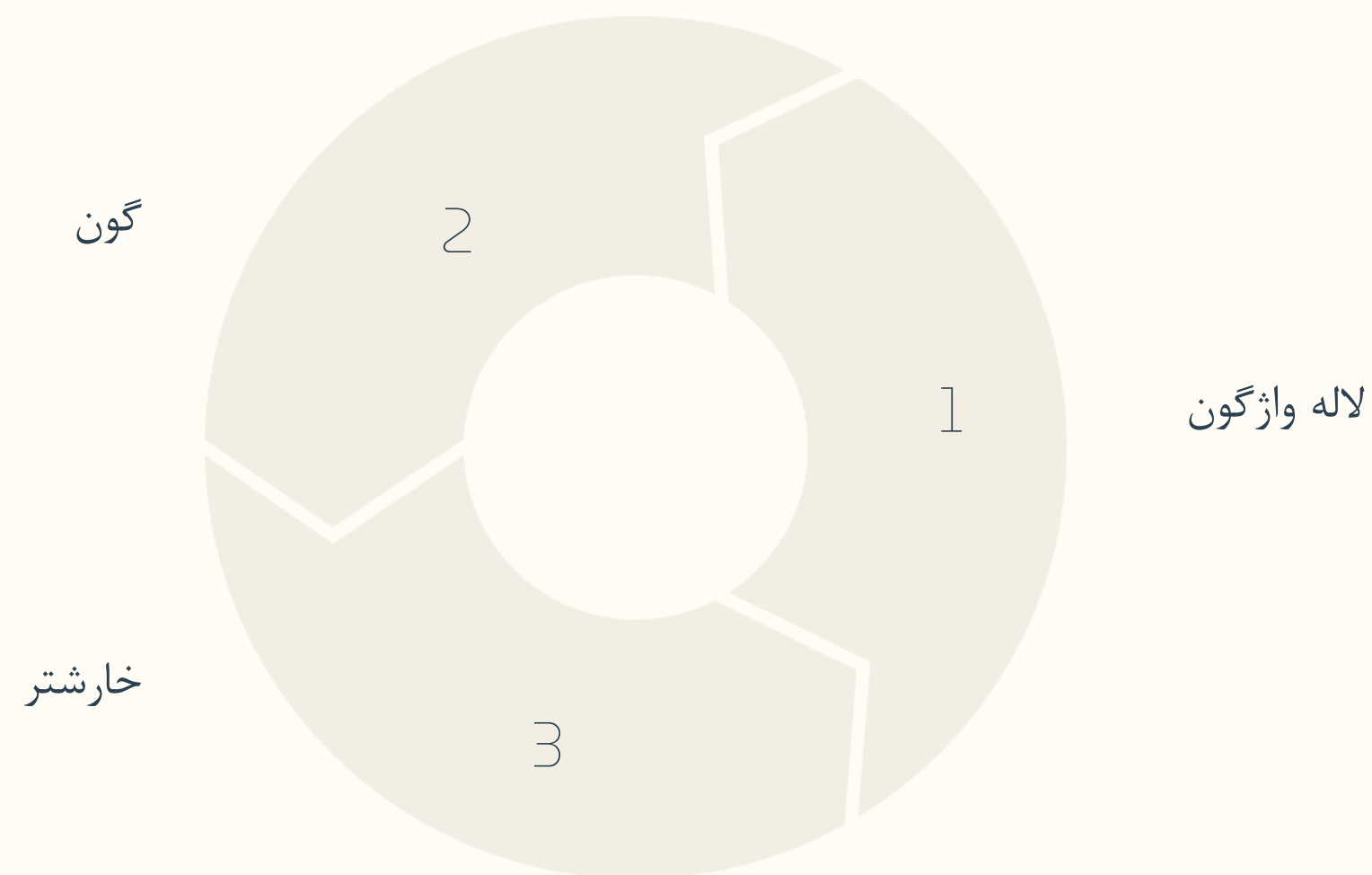
وجود بیش از ۳۲۰۰ گونه گیاهی

این جنگلها از منطقه پارک ملی هیرکان جمهوری آذربایجان آغاز و استانهای خراسان شمالی ، مازندران ، گیلان ، گلستان و اردبیل را مانند نواری احاطه میکند.

اقلیم های گرم و خشک:

- میزان بارندگی در این مناطق بسیار کم به همراه بادهای خشک شدید
- زمستان های این مناطق سرد و تابستان ها بسیار گرم
- مشهد، اصفهان، شیراز از جمله مناطق نیمه بیابانی و سمنان، یزد و کرمان مناطق بیابانی بهترین زمان سفر و دیدن کویر یزد پاییز و بهار است که هوا معتدل تر است.
- دمای هوا در تابستان بین ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتی‌گراد است .
- پوشش گیاهی دارویی و مهم شامل: لاله واژگون ایرانی ، خار شتر ، آویشن، گل انگشتانه، قدومه، شکر تیغال، خرگوشک، شیرین بیان می باشد.

پوشش گیاهی مناطق گرم و خشک

نوع جنگل در مناطق گرم و خشک:

- جنگل های ایرانی -تورانی (ناحیه زاگرس)
- وجود بیش از ۲۰۰۰ گونه گیاهی
- پوشش گیاهی شامل
 - پسته و بادام
 - ارس
 - درمنه و گون
 - تاغ
 - بلوط

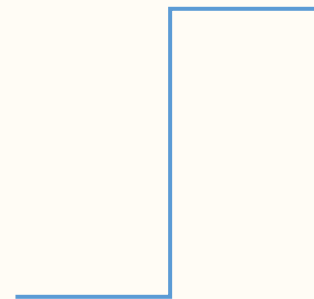
لاله واژگون ایرانی

نام علمی: (*Fritillaria persica*) بوده و از خانواده سوسنیان یا *Liliaceae* می‌باشد. لاله‌های

واژگون در اواسط فصل بهار (اواخر فروردین تا اواخر اردیبهشت) دشت‌های دامنه‌ی زاگرس و

برخی از دیگر نقاط کشورمان را مزین می‌کنند. ارتفاع آن به ۷۵ سانتیمتر می‌رسد و گل‌های

واژگون بطول ۱ و نیم سانتیمتری آن از نظر رنگ نسبتاً متنوع می‌باشند.

لاله سرنگون دارای خواص دارویی زیادی است که علی‌رغم سمی بودن پیاز آن، مورد استفاده قرار می‌گیرد. آکالوئیدها، ساپونین‌ها، ترپنوئیدها، استروئیدها، اسید سوکسنیک، تیمیدین و آدنوزین از مواد شیمیایی موجود در این گیاه هستند. آکالوئیدهای ایمپریسین و فرتیسین موجود در پیاز آن مسکن هستند و برای کاهش درد مفاصل و رماتیسم، پاکسازی دستگاه کبدی و بیماری‌هایی مانند سل، غدد لنفاوی گردن، غدد تومور، سوزش ادرار، سرفه، سرماخوردگی، گلودرد، آسم و برونشیت مورد استفاده قرار می‌گیرند.

گیاه گون:

- سیستم ایمنی بدن را تقویت می کند
- بهبود علائم خستگی مزمن
- دارای اثرات ضد سرطانی
- کنترل سطح قند خون

گیاهی است چندساله که ارتفاع آن تا ۷۵ سانتیمتر می رسد. از خانواده

Leguminoseae که تولیدمثل آن از طریق بذر صورت میگیرد. گل‌های آن

معمولا به رنگ ارغوانی، گاهی ابی یا سفید هستند. این گیاه در برابر خشکی

مقاوم و در خاک های شور به خوبی رشد می کند و دارای بوی تند سلنیوم

است. انواع مختلف عسل گون بر اساس گونه‌های مختلف گون متفاوت است.

زنبور عسل، شهد گل های این گیاه را جمع‌آوری کرده و در داخل کندو با

افزودن آنزیم‌هایی و ذخیره در معده دیگر خود، با کاهش رطوبت شهد آنرا

تبدیل به عسل می کند عسل گون دارای ترکیبات گیاهی مفیدی است :

پوشش گیاهی مناطق گرم و مرطوب

جنگل حرا

سازگار با آب شور و دارای خواص تصفیه کنندگی.

- حداکثر دمای هوا در تابستان به ۳۵ تا ۴۰ درجه سانتی گراد و حداکثر رطوبت نسبی به ۷۰ درصد می‌رسد

- سواحل جنوبی ایران تابستان های بسیار گرم و مرطوب و زمستان های معتدل دارند.
- در این اقلیم رطوبت هوا در تمام فصل های سال بالاست و به همین دلیل اختلاف درجه ی حرارت هوا در شب و روز و در فصل های مختلف کم است.
- در این مناطق تابش آفتاب زیاد است.
- شهرهای بندرعباس، جاسک، آبادان و اهواز دارای آب و هوای گرم و مرطوب هستند.
- تابستان ها نسبتاً طولانی و زمستان ها فقط در دو ماه دی و بهمن هوا تا حدی سرد است.
- به خاطر آهکی بودن خاک این نواحی و فقدان پوشش گیاهی، آب باران به زمین نفوذ نکرده و غالباً همان باران اندک نیز بصورت سیل روانه دریا می‌شود.
- نخل، کنار، حرا، موز، انبه، بلوط ایرانی، پسته وحشی و در ارتفاعات بالا(، ارغوان وحشی و شقایق نعمانی و...
- از گیاهان زینتی و معطر که در فصل بهار در بیشتر نقاط خوزستان می رویند گل‌های وحشی چون شب‌بو، لاله، شقایق، یاس و نرگس می باشند.

نوع جنگل در مناطق گرم و مرطوب:

- جنگل های حرا می باشد. این جنگل ها دارای ۶۳ گونه گیاهی هستند که از این تعداد ۴۰ گونه علفی تا کنون شناسایی شده است. پوشش جهانی حرا تقریباً مساحتی بالغ بر ۱۸ میلیون هکتار است که پوشش درختی غالب اکوسیستم های ساحلی مناطق بین جزرومدی مناطق گرمسیری را به خود اختصاص داده اند.

گونه جنگلی حرا از ویژگی های اکوسیستم سواحل جنوبی ایران است که به طور پراکنده از تنگه هرمز به سمت شرق و اقیانوس هند ، در سواحل عمان پدید آمده اند. این جنگل ها در سواحل خلیج فارس در اطراف بندر لافت ، شمال جزیره قشم دیده می شوند . ۲۴۵ جنگل حرا در نواری به عرض پنجاه تا پانصد متر کشیده شده است . در زمان جزر ، درختان و بستر لجنی آنها از آب بیرون آمده و به صورت جزایری پراکنده نمایان می شوند . و در موقع مد ، تمامی جنگل حرا زیر آب رفته و ناپدید می شود درخت حرا آب شور دریا را شیرین کرده و از آن تغذیه می کنند

گیاهان حرا، دارای برگ هایی به شکل بیضی می باشند که روی آن ها سبز و براق بوده و پشت برگ ها نیز سفید یا خاکستری رنگ می باشد. طول این برگ ها حدود ۵ تا ۵/۷ سانتی متر است. در هند، از میوه نارس آن به صورت ضماد برای چرك زدایی جوش و آبسه ها استفاده می شود. از عصاره میوه آن در درمان بیماری های چشمی استفاده می شود. میوه گیاه حرا و ریشه آن برای افزایش نیروی جنسی مفید می باشد . از عصاره پوست این درختان در رفع خون مردگی، اسهال خونی و جذام استفاده می شود. سطح آب این جنگل در حالت عادی در حدود ۱ و نیم متر است. اما در زمان مد دریا؛ درختان این جنگل به زیر آب می روند و هجوم ماهی ها در حالت مد، آن را به محلی مناسب برای ماهیگیری تبدیل می کند. حالت جزر و مد در این جنگل ها هر ۶ ساعت یک بار اتفاق می افتد. جالب آن که در حالت جزر، به نظر می آید که این درختان در زمینی خشک رشد کرده اند

مسمومیت با قارچ وضعیتی است که در اثر خوردن قارچ‌های حاوی مواد سمی ایجاد می‌شود. در سال ۱۴۰۱، آمار کل مسمومیت‌ها در ایران ۲۱۲،۸۷۰ نفر بود که ۱٪ از این مسمومیت‌ها با قارچ‌ها و گیاهان سمی بود.

مسمومیت با قارچ

اکثر مسمومیت‌هایی که با قارچ رخ می‌دهد منجر به:

- عوارض گوارشی خفیف تا متوسط، از جمله تهوع، استفراغ و اسهال می‌شود
- این علائم می‌توانند در عرض ۲۰ دقیقه تا ۴ ساعت پس از خوردن قارچ ظاهر شوند.
- علائم مسمومیت با قارچ می‌تواند از ناراحتی معده، ضعف، گیجی، کاهش سطح هوشیاری، افت شدید قند خون تا نارسایی اندام منجر به مرگ متغیر باشد.

• متأسفانه، تشخیص و افتراق انواع قارچ‌های سمی از انواع غیرسمی که مصارف خوراکی

دارند، تنها بر اساس آزمایش‌های تخصصی گیاه‌شناسی و شیمیایی و توسط متخصصان و

کارشناسان مجرب امکان‌پذیر است و امکان شناسایی آنها تنها بر اساس خصوصیات ظاهری

(شکل، رنگ، بو، مزه، قوام) یا محل رویش توسط افراد عادی امکان‌پذیر نمی‌باشد.

• مصرف قارچ‌ها توسط پرندگان و سایر جانوران اهلی و وحشی، نشان دهنده غیرسمی بودن

قارچ برای انسان نیست.

موارد احتیاط

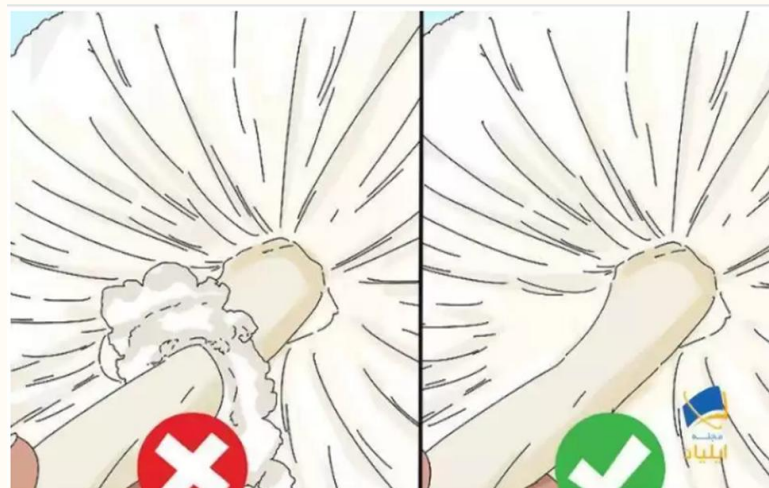
۱. قارچ‌هایی با کلاهک قرمز را انتخاب نکنید.

۲. به دنبال قارچ‌های بدون لکه روی کلاهک باشید

۳. به دنبال قارچ‌های بدون حلقه در اطراف ساقه باشید.

در صورت بروز علائم و نشانه‌های گوارشی به صورت تأخیری بین ۵ تا ۱۲ ساعت پس از مصرف خوراکی قارچ، فرد را باید هر چه سریع‌تر به مراکز درمانی منتقل کرد.

انقراض گونه های گیاهی چه تاثیری بر زندگی انسان می گذارد؟

➤ امروزه انسان با آلوده کردن طبیعت پیرامون خود روند انقراض گونه های زیستی را سرعت بخشیده است. حذف هر گونه جانور و گیاهی از چرخه طبیعت و از دست رفتن نقش او در پایداری محیط زیست، کره خاکی یک قدم به سوی نابودی پیش خواهد رفت. خشکسالی، ضعف قوانین، عدم وجود تجهیزات کافی، احداث جاده ها، ساختمان سازی، پروژه های توسعه ای و اشتغالزایی که با تغییر کاربری اراضی و بدون مطالعه لازم انجام می شود که منجر به تخریب سرزمین می شود.

نقش انسان در حفظ محیط زیست:

۱. واقعیت این است که خلاف تصور برخی از انسان ها، منابعی مانند هوا، آب و خاک، که زندگی موجودات زنده وابسته به آن ها می باشد، تمام شدنی و بسیار آسیب پذیر هستند.
۲. انسان ها با نادیده گرفتن این میزبان و آسیب به آن، زندگی خود و آیندگان را به خطر می اندازند.
۳. امروزه که تعداد طبیعت گردان بسیار زیاد شده، اگر از آن به خوبی مراقبت نکنیم، در اثر برخی غفلت ها همین حضور گسترده در طبیعت، می تواند منجر به تخریب محیط زیست شود.

آسیب به پوشش‌های گیاهی :

۱.تهیه‌ی هیزم: صورت امکان، هیزم به همراه ببرید تا برای تهیه‌ی آن به طبیعت دست نزنید؛ اما اگر نیاز مبرمی داشتید برای تهیه‌ی هیزم از چوب‌های روی زمین یا شاخ و برگ‌های خشکی که با دست قابل چیدن است، استفاده کنید و به سرمایه آیندگان دستبرد نزنید.

۲.ساخت و ساز هنر دوستان: طبیعت‌گردان هنردوستی که به جنگل می‌آیند با حضور چوب‌های تر در اطرافشان فکر ساخت یک اثر هنری یا مجسمه‌ای چوبی و یا حتی یک قاشق به سرشان می‌زند و یا حتی دیده شده بعضی افراد در کمپینگ‌ها به دلیل فراموش کردن یک میز یا صندلی به فکر ساخت آن در جنگل افتاده‌اند پس از همه طبیعت‌گردان خواهش می‌کنیم این ظلم به طبیعت را کنترل کنند.

ادامه

۳. مدیریت زباله ها: زباله‌های تولید شده در طبیعت به دو دسته تقسیم میشوند:

• تجزیه‌شدنی: بقایای مواد غذایی، کاغذ، هسته میوه جات

• تجزیه نشدنی: قوطی‌های آلومینیومی کنسروها، بطری‌های شیشه‌ای و پلاستیکی

که سالیان سال در طبیعت باقی می‌مانند و تاثیر وحشتناکی که بر حیات وحش و

جلوه زیبای منطقه می‌گذارند.

از موارد قابل توجه برای مدیریت زباله به همراه داشتن چند کیسه زباله اضافی

هست تا در مکان هایی که آلودگی ناشی از پاره شدن زباله ها که به علت رفت و

آمد بعضی آدم‌های بی‌مسئولیت ایجاد شده است میتواند کمک شایانی به جمع

آوری و پاک سازی منطقه داشته باشد.

نقش انسان در حفظ محیط زیست

مدیریت زباله	1
حفظ پوشش گیاهی	2
کاهش آلودگی	3

منابع طبیعی محدود و آسیب پذیر هستند. مراقبت از طبیعت، حفظ زندگی خود و آیندگان است. حضور گسترده در طبیعت باید با مسئولیت پذیری همراه باشد.

سپاس از

توجه پرمهر شما